

„UČITEL V POHODĚ, DÍTĚ V POHODĚ“ ANEB JAK LÉPE PODPOROVAT PEDAGOGY

Období covidové pandemie psychicky vyčerpalo většinu vyučujících i žáků. Nyní se většina škol potýká s další výzvou v podobě studujících z Ukrajiny. Ukazuje se, že již po několika týdnech nového školního roku jsou mnozí učitelé nebývale unavení. Syndrom vyhoření dnes ohrožuje pedagogy více než kdykoliv dříve. Je možné tomu předcházet? Jak je podpořit? Co jim doporučit? Odpovědět na tyto otázky bylo cílem debaty u kulatého stolu, kterou dne 29. září 2022 uspořádalo Multikulturální centrum Praha. Zástupci organizací věnujících se vzdělávání pedagogů spolu s učiteli pražských škol debatovali o cestách podpory učitelského wellbeingu.

Mezi příčiny toho, proč pedagogové v současné době wellbeing na školách často nepocítují, účastníci debaty označili přílišný důraz na výkon a zároveň zcela nedostatečnou pozornost věnovanou péči o duševní pohodu a zvyšování odolnosti jak studujících, tak vyučujících. Debatující konstatovali, že budoucí pedagogové na fakultách často postrádají osobní zkušenost kvalitní výuky, reformní plány ministerských dokumentů zůstávají obvykle jen na papíře, napříč školstvím chybí shoda o cílech vzdělávání a učitelé samotní nezdědali již nemají energii na to, aby se vzdělávali a rozvíjeli dále.

Po analýze problémů a výzev v oblasti wellbeingu učitelů představili pozvaní hosté konkrétní podpůrné aktivity svých organizací.

Daniel Pražák z hnutí Otevřeno konstatoval, že změnu ve vzdělávání mají v rukách do určité míry sami učitelé. Otevřeno se proto věnuje zkvalitňování přípravy učitelů na fakultách a nyní rozjíždí kampaň zaměřenou na bezpečí na školách. Příspěvkem k povzbuzení a inspiraci stávajících pedagogů je jejich podcast Hovory z kabinetu. Podobný přístup zastává Anna Kubíčková z České společnosti pro inkluzivní vzdělávání (ČOSIV), která podporuje pedagogy v oblasti primární prevence a nyní též v práci s dětmi z Ukrajiny: „Učitelé, kteří byli sami vzornými žáky, se těžko vcítají do role dítěte, které se ve škole dobře necítí a neprospívá. Proto pomáháme školám, aby se v rámci pedagogického sboru sjednotili na přístupu k dětem a podporovali jejich wellbeing.“

Speciální pedagožka a mentorka Jarmila Čechová (Škola můj projekt) je přesvědčena, že je třeba nově nastavit přístup společnosti k učitelské profesi: „Do určité míry se jedná o profesi pomáhající, takže na prvním místě je potřeba mít správně nastavenou péči o sebe. Ředitelé by měli umět pečovat o tým svých učitelů a měli by též mít možnost zajistit supervize a další formy podpory jako přirozenou součást jejich pracovní doby.“ K tomuto názoru se přidala i ředitelka Multikulturálního centra Praha Zuzana Schreiberová, která poznamenala, že jako velkou inspiraci od sociálních pracovníků vnímá jasné nastavení profesních hranic a kompetencí, které je chrání před syndromem vyhoření.

Podobně smýšlí i Miroslav Hřebecký (EDUin), který zdůraznil důležitost vzájemného profesního sdílení učitelů a roli ředitelů a zřizovatelů škol v zajištění wellbeingu: „Když bude v pohodě učitel, bude v pohodě i dítě.“ Katarína Kalivodová ze Společnosti pro kreativní vzdělávání (SPKV) se v diskuzi podělila o dobrou praxi tandemové výuky, v níž se vzájemně inspirují učitelé s lidmi z kulturních a kreativních odvětví. Zkušenost komunity pedagogů a umělců ukazuje, že učitelská profese je také kreativní: „Pedagog je vlastně designér vzdělávání.“

Jaromír Beránek jako zástupce Magistrátu shrnul také připomínky, které zaznívaly z řad přítomných pedagogů, k tomu, že učitelskému povolání u nás obecně chybí pocit prestiže. Podporuje přístup, v němž je učitelská profese brána jako velmi důležitá a vážná, neboť jsou to právě učitelé, kteří skrze vzdělávání spoluurčují budoucnost naší země.

V další společné diskuzi rezonovaly zvláště tyto myšlenky:

- Výchovné působení a rozvíjení kompetencí studujících by mělo být na prvním místě, a až poté přichází na řadu učivo. Je nutné udělat ve výuce prostor pro emoce dětí i učitelů, pracovat s intuicí a kreativitou a dávat dětem více možností, jak se projevit a vyjádřit.
- Je třeba dát učitelům možnost sdílení dobré praxe v úzkém kruhu, kde nachází bezpečné prostředí.
- Je důležité pedagogy vzdělávat v psychohygieně, aby překonali tendenci upřednostňovat reálné či domnělé pracovní povinnosti na úkor sebe.
- Dlouhodobé kvalitní vzdělávací kurzy pro pedagogy jsou výborným zdrojem profesního i lidského růstu, tedy i účinnou prevencí vyhoření.
- Směřuje-li škola k tomu, aby se stala komunitním prostorem, který je živý a vstřícný, budou do ní chodit rády nejen děti, ale též vyučující.

Konkrétnější postřehy a doporučení k péči učitelů o sebe sama jsme shrnuli do infografiky, která je přílohou této tiskové zprávy.

V debatě hojně skloňované slovo wellbeing dosud není v českém prostředí běžným termínem. Je však obsaženo jako jeden z klíčových pojmů Strategie vzdělávací politiky ČR 2030+, která ho definuje jako „stav, ve kterém můžeme v podporujícím a podnětném prostředí plně rozvíjet svůj fyzický, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní potenciál a žít spolu s ostatními plnohodnotný a spokojený život“.

Debata u kulatého stolu se konala na zakončení kurzu demokratického vzdělávání pro pedagogy, který v letech 2020–2022 pořádalo Multikulturální centrum Praha. Metodika tohoto kurzu spolu s dalšími materiály je ke stažení na webové stránce <https://mkc.cz/cz/pro-ucitele/kdk>.

Multikulturální centrum Praha se v posledních letech zaměřuje zejména na vzdělávací projekty pro studenty i pro pedagogy. Vedle demokratického vzdělávání či participace se věnuje též tématům dějin 20. století a výstupy jeho projektů mohou posloužit učitelům dějepisu či občanské výchovy. V současné době také nabízí interkulturní vzdělávání učitelů, aby je podpořili při začleňování ukrajinských žáků do tříd.

Kontakt pro média:

Klára Lipavská

Multikulturální centrum Praha, z. s.

Náplavní 1, 120 00 Praha 2

klara.lipavska@mkc.cz

WELLBEING UČITELŮ

aneb jak o sebe pečovat

ZDRAVÉ SEBEVĚDOMÍ

**smysl
učitelské práce**

„Je skvělé, že jsi učitel! Vždyť ty proměňuješ budoucnost!“

**syťící momenty
učitelského života**

„Paní učitelko, ráda vzpomínám, jak jste nás učila...“

NASTAVENÍ PÉČE O SEBE

**pracovat dobře,
ale nepřetěžovat se**

„K čemu jsou dokonalé přípravy, když jsi druhý den unavený z ponocování?“

**dostatečná rekreace
duše i těla**

„Pokud se máme postarat o wellbeing studentů, nejdříve musíme být sami v pohodě.“

UPŘÍMNÉ SDÍLENÍ

dobrá praxe

„Covid nám pomohl sdílet si vzájemně své přípravy.“

aktuální problémy

„Když jsem byl v úzkých, na Učitelské platformě jsem vždy našel pomoc a lepší řešení.“

PARTA KOLEGŮ

**vzájemná podpora
v rámci sborovny**

„Pojďme zkusit třeba intervizi.“

**profesní skupiny
a dlouhodobé kurzy**

„Historiky kolegů mě často pobaví a jejich nápady mě inspirují.“

PROFESNÍ ROZVOJ

další vzdělávání

„Rád se dále vzdělávám, protože mi to pomáhá neustrnout.“

**kreativita a inovace
ve způsobech výuky**

„Můj sen je udělat z naší školy živé a komunitní místo.“

Další podněty k péči o sebe a k nastavení podpůrného prostředí ve škole najdete v třetí části metodiky Multikulturního centra Praha s názvem Jak učit v tomto světě a nevyhořet:

<https://mkc.cz/cz/pro-ucitele/kdk>

Dále doporučujeme: <https://cosiv.cz/cs/>, <https://www.eduin.cz/>,
<https://otevreno.org/hovory-z-kabinetu/>, <https://spkv.education/>, <https://skolamujprojekt.cz/>

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

